گفت‌وگو

تشریح امر بعثت حضرت محمد(ص) مستند به آیات و روایات در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین نظافت

وظیفه ما حفاظت از نعمت بعثت رسول خدا(ص)

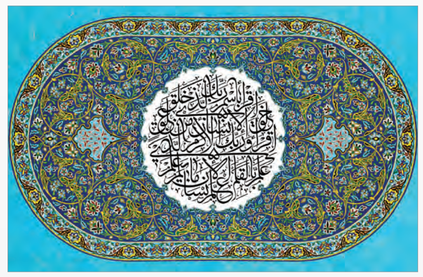

ریحانه عامل نیک| در مورد دوران بعثت اقوال زیادی شنیده‌ایم؛ نبی اکرم(ص) در جامعه‌ای مبعوث شد که در اثر فقدان جهان‌بینی و باورهای صحیح، روابط اجتماعی و زیست مردم دچار مشکلات جدی بود. پیامبر اکرم(ص) در پرتو باورهای دین اسلام، آن جامعه منحط را متحول کرد و زمزلین امر به فلسفه بعثت پیامبر برمی‌گردد. در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجواد نظافت، استاد حوزه و کارشناس مذهبی به تشریح امر مبعث و رسالت نبی(ص) پرداخته‌ایم.

حجت‌الاسلام والمسلمین نظافت در ابتدا با اشاره به مسبوق به سابقه بودن ارسال انبیا(ع) در امت‌های گذشته بیان کرد: محتوای دعوت پیامبران همگی دعوت به عبادت خداوند متعال بوده است. آنچنان که می‌خوانیم مردم امت واحد بودند و بعد که شاخه‌شاخه شدند خداوند انبیا(ع) را مبعوث کرد تا همه مردم را به سوی خداوند دعوت کنند. سلسله انبیا(ع) در طول تاریخ قابل احترام‌اند. در آیه ۲۵۵ سوره بقره آمده است: «پیامبر، خود به آنچه از جانب پروردگارش به او نازل شده ایمان دارد و همه مؤمنان به خدا و فرشتگان و کتاب‌هایش و پیامبرانش ایمان دارند. میان هیچ یک از پیامبرانش فرقی نمی‌نهیم. گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم...»، بنابراین مخالفت با یک پیامبر مخالفت با همه پیامبران است. در قرآن کریم در مورد مخالفت قوم حضرت نوح(ع) با ایشان لفظ تکذیب پیامبران به کار رفته است. در حالی که آن قوم تنها حضرت نوح(ع) را نفی کردند. به کار بردن این لفظ و تعبیر این معنا را به دنبال دارد که وقتی ما یک نبی(ع) را می‌پذیریم یک سلسله انبیا(ع) را پذیرفته‌ایم و برعکس.

■اهداف و فلسفه برانگیزش بعثت پیامبر اکرم(ص)

مدرس حوزه و فعال عرصه تبیین در ادامه به فلسفه بعثت پیامبر اکرم(ص) پرداخت و از نهج‌البلاغه مطرح کرد: حضرت امیرالمؤمنین(ع) در خطبه ۱۴۷ خود می‌فرماید: «خداوند محمد(ص) را به حق مبعوث کرد تا بندگانش را از پرستش بت‌ها، به عبادت خویش دعوت کند و از عبادت شیطان، به عبادت خود فراخواند». (این دعوت الهی) به وسیله قرآنی انجام شد که آن را با بیانی روشن تبیین و استوار کرده است. تا بندگان، پروردگار خویش را بشناسند، بعد از آن که او را نمی‌شناختند. خداوند سبحان کتاب خویش را بر بندگان تجلی کرد و آشکار شد، بی آنکه او را ببینند، بلکه این تجلی به وسیله آیات قدرتش بود که آنان نشان داد و بندگان را از سطوت و غضب خویش برحذر داشت و چگونگی نابودی اقوام طغیانگر و دور شدنشان به وسیله عقوبت‌ها و کیفرها را به آن‌ها ارائه کرد». این کلام امیرالمؤمنین(ع) به خوبی فلسفه بعثت رسول خدا(ص) را تبیین می‌کند.

■نعمت مبعث را به تمامی درک کنیم

در ادامه حجت‌الاسلام والمسلمین نظافت به منظور درک نعمت بعثت به تشریح دو نکته پرداخت و افزود: درک نعمت بعثت با فهم دو نکته قابل دسترسی است؛ نکته نخست آشنایی با دوران جاهلیت است. حضرت علی(ع) توصیف این دوران را با مبحث بعثت گره زده و موارد قابل تأملی بیان کرده و در خطبه ۲۶ می‌فرماید: «خداوند، محمد(ص) را به رسالت مبعوث کرد تا جهانیان را بیم دهد و امین آیات او باشند. در حالی که شما جمعیت عرب، بدترین آیین را داشتید و در بدترین سرزمین‌ها و در میان سنگ‌های خشن و مارهای فاقد شنوایی زندگی می‌کردید و آب‌های آلوده می‌نوشیدید و غذاهای بسیار ناگوار می‌خوردید و پیوسته خون هم را می‌ریختید و پیوندها خویشان را قطع می‌کردید! (دختران را زنده به گور می‌کردید و پسران خود را به قتل می‌رساندید)، بت‌ها در میان شما برپا بود و گناهان سراسر وجودتان را فرا گرفته بود». ملاحظه می‌فرمایید حضرت امیر(ع) در آغاز خطبه از اهداف بعثت سخن می‌گوید و فضای زیست اعراب را در آن دوره با تاریک‌های فراوانش توصیف می‌فرماید. آنچنان که در قرآن کریم نیز خدای متعال موارد چندی از صفات آن دوران را بیان می‌کند. خداوند بدترین جامعه ممکن را محل بعثت رسول(ص) قرار داد. در چنین جامعه‌ای پیامبری که اتمی بود به معنای آموزش ندیده از جهیله است) برانگیخته شد و قرآنی با چنین فصاحت را به عنوان معجزه آورد. همه این موارد عنوان شد تا عمق عظمت نعمت بعثت در تاریک و گمراهی‌ها برای ما روشن شود. هر چیزی را باید با ضد آن شناخت، اگر تاریکی را بدانیم به درک نور خواهیم رسید. در خطبه ۳۳ نهج‌البلاغه امیرالمؤمنین(ع) می‌فرماید: «خداوند، محمد(ص) را هنگامی مبعوث کرد که هیچ کسی از عرب کتاب آسمانی نمی‌خواند و ادعای نبوتی نداشت (از پرتو باورهای دین اسلام، آن جامعه منحط را متحول کرد و زمزلین امر به فلسفه بعثت پیامبر برمی‌گردد. در گفت‌وگو با حجت‌الاسلام والمسلمین محمدجواد نظافت، استاد حوزه و کارشناس مذهبی به تشریح امر مبعث و رسالت نبی(ص) پرداخته‌ایم.

حجت‌الاسلام والمسلمین نظافت در ابتدا با اشاره به مسبوق به سابقه بودن ارسال انبیا(ع) در امت‌های گذشته بیان کرد: محتوای دعوت پیامبران همگی دعوت به عبادت خداوند متعال بوده است. آنچنان که می‌خوانیم مردم امت واحد بودند و بعد که شاخه‌شاخه شدند خداوند انبیا(ع) را مبعوث کرد تا همه مردم را به سوی خداوند دعوت کنند. سلسله انبیا(ع) در طول تاریخ قابل احترام‌اند. در آیه ۲۵۵ سوره بقره آمده است: «پیامبر، خود به آنچه از جانب پروردگارش به او نازل شده ایمان دارد و همه مؤمنان به خدا و فرشتگان و کتاب‌هایش و پیامبرانش ایمان دارند. میان هیچ یک از پیامبرانش فرقی نمی‌نهیم. گفتند: شنیدیم و اطاعت کردیم...»، بنابراین مخالفت با یک پیامبر مخالفت با همه پیامبران است. در قرآن کریم در مورد مخالفت قوم حضرت نوح(ع) با ایشان لفظ تکذیب پیامبران به کار رفته است. در حالی که آن قوم تنها حضرت نوح(ع) را نفی کردند. به کار بردن این لفظ و تعبیر این معنا را به دنبال دارد که وقتی ما یک نبی(ع) را می‌پذیریم سلسله انبیا(ع) را پذیرفته‌ایم و برعکس.

■اهداف و فلسفه برانگیزش بعثت پیامبر اکرم(ص)

مدرس حوزه و فعال عرصه تبیین در ادامه به فلسفه بعثت پیامبر اکرم(ص) پرداخت و از نهج‌البلاغه مطرح کرد: حضرت امیرالمؤمنین(ع) در خطبه ۱۴۷ خود می‌فرماید: «خداوند محمد(ص) را به حق مبعوث کرد تا بندگانش را از پرستش بت‌ها، به عبادت خویش دعوت کند و از عبادت شیطان، به عبادت خود فراخواند». (این دعوت الهی) به وسیله قرآنی انجام شد که آن را با بیانی روشن تبیین و استوار کرده است. تا بندگان، پروردگار خویش را بشناسند، بعد از آن که او را نمی‌شناختند. خداوند سبحان کتاب خویش را بر بندگان تجلی کرد و آشکار شد، بی آنکه او را ببینند، بلکه این تجلی به وسیله آیات قدرتش بود که آنان نشان داد و بندگان را از سطوت و غضب خویش برحذر داشت و چگونگی نابودی اقوام طغیانگر و دور شدنشان به وسیله عقوبت‌ها و کیفرها را به آن‌ها ارائه کرد». این کلام امیرالمؤمنین(ع) به خوبی فلسفه بعثت رسول خدا(ص) را تبیین می‌کند.

■نعمت مبعث را به تمامی درک کنیم

در ادامه حجت‌الاسلام والمسلمین نظافت به منظور درک نعمت بعثت به تشریح دو نکته پرداخت و افزود: درک نعمت بعثت با فهم دو نکته قابل دسترسی است؛ نکته نخست آشنایی با دوران جاهلیت است. حضرت علی(ع) توصیف این دوران را با مبحث بعثت گره زده و موارد قابل تأملی بیان کرده و در خطبه ۲۶ می‌فرماید: «خداوند، محمد(ص) را به رسالت مبعوث کرد تا جهانیان را بیم دهد و امین آیات او باشند. در حالی که شما جمعیت عرب، بدترین آیین را داشتید و در بدترین سرزمین‌ها و در میان سنگ‌های خشن و مارهای فاقد شنوایی زندگی می‌کردید و آب‌های آلوده می‌نوشیدید و غذاهای بسیار ناگوار می‌خوردید و پیوسته خون هم را می‌ریختید و پیوندها خویشان را قطع می‌کردید! (دختران را زنده به گور می‌کردید و پسران خود را به قتل می‌رساندید)، بت‌ها در میان شما برپا بود و گناهان سراسر وجودتان را فرا گرفته بود». ملاحظه می‌فرمایید حضرت امیر(ع) در آغاز خطبه از اهداف بعثت سخن می‌گوید و فضای زیست اعراب را در آن دوره با تاریک‌های فراوانش توصیف می‌فرماید. آنچنان که در قرآن کریم نیز خدای متعال موارد چندی از صفات آن دوران را بیان می‌کند. خداوند بدترین جامعه ممکن را محل بعثت رسول(ص) قرار داد. در چنین جامعه‌ای پیامبری که امّی بود به معنای آموزش ندیده از جهیله است) برانگیخته شد و قرآنی با چنین فصاحت را به عنوان معجزه آورد. همه این موارد عنوان شد تا عمق عظمت نعمت بعثت در تاریک و گمراهی‌ها برای ما روشن شود. هر چیزی را باید با ضد آن

آیت‌الله محمدجواد فاضل لنکرانی در نوشتاری مطرح کرد

جهان هستی، تشنه تجلی اخلاق نبوی

آیت‌الله محمدجواد فاضل لنکرانی| با عرض تبریک مبعث با سعادت و سرور پیامبر خاتم حضرت محمد(ص) به همه مسلمانان و شیعیان جهان؛ امیدوارم همه با این شرایطی که امروز در دنیا حاکم است از برکات عظیم این عید الهی بهره‌مند شوند و هر چه بیشتر شاهد پیاده شدن اهداف عالیه اسلام و مکتب اهل بیت(ع) در جهان بشریت باشیم.

بدین مناسبت چند کلمه‌ای درباره اخلاق عظیم، عالی و درس‌آموز آن وسیله حسنه عرض خواهیم کرد. بحث از اخلاق رسول اکرم(ص) یکی از زیباترین بخش‌های زندگی رسول خدا(ص) است که همه اهل نظر و تحقیق باید آن را دقیق مورد توجه قرار بدهند. نخست اینکه خداوند تبارک و تعالی تعبیری که از پیامبر(ص) در قرآن کریم می‌فرماید این است که: «وَإِنَّكَ لَعَلى خُلُقٍ عَظِيمٍ» یعنی تو دارای خلق عظیم هستی. این بسیار مهم است خداوندی که تمام آسمان‌ها، زمین و... در نزد او اصلاً چیزی به شمار نمی‌آید از اخلاق پیامبر(ص) تعبیر به عظیم می‌کند.

در قرآن موضوع اخلاق رسول خدا(ص) بسیار مورد توجه قرار گرفته است؛ در سوره آل‌عمران می‌فرماید: «وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا مِنْ حَوْلِكَ» یعنی اگر غلیظ القلب بودی مردم از اطراف تو پراکنده می‌شدند. مردم وقتی کنار رسول خدا(ص) می‌نشستند آرامش خاصی را احساس می‌کردند، رسول خدا(ص) به عنوان یک دلسوز، یک پدر و یک همراه با مردم زندگی می‌کردند. به طوری که هر کسی هر گفتاری داشت به‌راحتی خدمت رسول خدا(ص) می‌آمد تا حدی که رفت و آمد به خانه پیامبر(ص) این قدر زیاد شد که آیه نازل گردید وقتی می‌خواهید وارد شوید آداب و شرایط خاصی را رعایت کنید.

در سوره مبارکه مؤمنون، خدای تبارک و تعالی به رسول خود می‌فرماید: «ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ». یکی از نکات بسیار مهم اخلاقی که رسول خدا(ص) رعایت می‌کرد این بود که بدی را با بدی جواب نمی‌داد، بلکه به دستور خدای تبارک و تعالی بدی را با خوبی جواب می‌داد؛ این همه مردم رسول خدا(ص) را مسخره کردند و مورد اذیت و آزار و اهانت قرار دادند، به طوری که تاریخ بر از این قضایاست، اما رسول خدا(ص) نسبت به آن‌ها هیچ تندروی و تندخویی نکرد.

بعضی از اصحاب رسول خدا(ص) به ایشان عرض کردند این افراد را نفرین کنید، کما اینکه انبیای گذشته گاهی اوقات امت خود یا اشخاص خاصی را نفرین می‌کردند. پیامبر(ص) فرمود: «إنی لم ابعث لعّانا» من رحمةً للعالمین هستم و لعّان مبعوث نشده‌ام. به هیچ وجه کسی را لعن نمی‌کنم، نفرین یعنی این افراد از رحمت خدا دور باشند؛ در حالی که پیامبر(ص) ما تمام تلاشش این بود که مردم به خدا نزدیک شده و اهل بهشت باشند و زندگی بسیار خوب، معنوی، اسلامی و انسانی داشته باشند.

■درس‌های جاودان مبعث رسول خدا(ص)

عید بزرگ مبعث نباید صرفاً به عنوان یک روز در میان مسلمانان تجلیل به همین حد اکتفا شود. این عید درس‌های جاودانی دارد که بشر جز از راه تعلم و عمل به آن به سعادت و خوشبختی نخواهد رسید. قصد داریم در این فرصت کوتاه، چند درس مهم بعثت پیامبر رحمت(ص) را بررسی کنیم.

نخستین و مهم‌ترین درسی که از بعثت نبی اکرم(ص) می‌توانیم دریافت کنیم، ایجاد جامعه توحیدی است. توحید تنها یک نظریه کلامی، فلسفی و عقلی نیست، بلکه بهترین روش زندگی برای انسان‌هاست.

توحید یعنی خداوند را در زندگی فردی و اجتماعی حاکم کردن و دست قدرت‌های گوناگون فردی و اجتماعی را از زندگی انسان کوتاه کردن. لااله‌الاالله که پیام اصلی پیغمبر(ص) ماست، به این معناست که در زندگی فردی و اجتماعی بشر، قدرت‌های شیطانی، طاغوتی و واقیع بزرگ و بحثت ساز انیبیاست. خداوند متعال به برکت اسلام و به برکت بعثت پیامبر خاتم(ص) و به برکت توجه به پیام‌های اجتماعی سیاسی اسلام، بشر را از رنج جهل خلاص کرد و برنامه سعادت‌بخش دینی را به او هدیه داد.

حقیقی در دنیا و آخرت خواهند رسید و دنیای بشر مانند آخرتش آباد می‌شود.

دومین درس بعثت، اسوه حسنه بودن پیامبر خاتم(ص) است، یعنی اینکه وجود گرامی و سراسر رحمت پیامبر(ص) الگویی است که بشر باید از آن تبعیت کند. بعثت یعنی اینکه پروردگار متعال این وجود بی‌نظیر را در قله‌ای قرار داده تا ما از حضیض خودمان به سمت آن قله حرکت کنیم.

اگر ما از ابتدای خلقت تا عصر حاضر را به بررسی دقیق اشخاص مختلف بشری به خصوص گروه حکام و زمامداران بپردازیم، به تحقیق، هیچ شخصی را از همه جهات فردی و اجتماعی بهتر از وجود گرامی خاتم پیامبران(ص) پیدا نخواهیم کرد.

■عطوفت با یکدیگر، درس مسلمانی

درس سوم که بعثت به ما می‌آموزد، نحوه و کیفیت تعامل و مواجهه با مسلمانان و با مطالعه جامعه اسلامی است. تعبیر آیه شریفه از چگونگی این تعامل «رحماء بینهم» است. همه کسانی که پیرو مکتب رسول الله(ص) هستند، باید با هم مهربان باشند. البته باید بدانیم معیار مسلمان بودن، گفتن شهادتین است، نه سلیقه شخصی ما یا ظاهر افراد. بنابراین همه کسانی که در امت اسلامی هستند، مسلمان‌اند و باید با آنان مهربان بود. بالاتر از این، باید به این نکته تأکید کرد رابطه عاطفی که میان خداوند و بنده در اسلام بر آن تأکید شده است، در ادیان دیگر کمتر مشاهده می‌شود. معرفی الله به عنوان خدایی که با بندگانش ارتباط محبت‌آمیز دارد و از افتخارات دین اسلام است. مهربانی و عطوفت در سیره پیامبر(ص) و ائمه معصومین(ع) از نکات بارزی است که می‌تواند در ارائه چهره‌ای زیبا از دین مؤثر باشد و به جذب هر چه بیشتر افراد کمک کند.

■در برابر دشمن مستحکم باشید

چهارمین درس بعثت، نحوه تعامل با دشمنان و کفار است. خداوند متعال در سوره سراسر حماسه فتح، پس از اینکه آیات حماسه را بیان می‌کند، درباره پیغمبر و یاران آن حضرت(ص) می‌فرماید: «أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ». یعنی به متجاوز اعلان نمی‌دهند. درباره معنای دقیق واژه‌های به کار رفته در این آیه نورانی نکات ظریفی وجود دارد به خصوص این قضیه، اوج اخلاق رسول خدا(ص) را نشان می‌دهد، همچنان که یک روز رسول خدا(ص) نشسته بودند، جنازه‌ای را از جلو ایشان عبور دادند، رسول خدا(ص) به احترام آن جنازه ایستاد، یکی از اصحاب رسول خدا(ص) عرض کرد: یا رسول الله(ص) این کسی که تشییعش می‌کنند مسیحی است و مسلمان نیست. فرمود: مسلمان نباشد، او هم یک انسان برای انسانیت قائل بود.

ما وقتی دستورات پیامبر اکرم(ص) به سربازانش در جنگ‌ها را ملاحظه کنیم قوی‌ترین قوانین برجسته دنیا به این دستورات نمی‌رسد. پیامبر(ص) به فرمانده‌ها و سربازان خودش می‌فرمود: مبادا زن‌ها را مورد اذیت قرار دهید، مبادا کودکان را هدف قرار دهید، مبادا پیرمردها، مریض‌ها و پیرزن‌ها را مورد هدف قرار دهید.

حتی روایتی هست که مردم دنیا امروز باید با آن آشنا شوند تا بفهمند پیامبر(ص) ما چگونه مظهر رحمانیت و رحیمیت خداوند تبارک و تعالی و مظهر رحمت او است. فرمود: اگر هنگام جنگ، کفار در شهری جمع شدند و شما می‌توانید از یک طریقی آبی که وارد آن شهر می‌شود را مسموم کنید تا تمام این کفار از مرد و زن و جنگجو و غیره از بین بروند، حق انجام این کار را ندارید. «نهی عن یلقی السم فی بلاد المشرکین». بعضی از فقهای ما مثل صاحب جواهر علیه الرحمه در مورد این روایت فرموده‌اند: از روایت استفاده می‌شود که حتی در صورت اضطرار هم نباید این کار را کرد.

رفتار پیامبر(ص) با کودکان و اهتمامشان در رفع حوائج مردم هم مثال‌زدنی است. رسول خدا(ص) خودش به‌عنوان یک محور و رفع حوائج روزانه مردم بوده است.

یکی از جمله‌های ماندگار والد مکرم ما، مرجع بزرگ آیت‌الله العظمی حاج شیخ محمد فاضل لنکرانی (رضوان الله تعالی علیه) به یکی از مسئولان دولتی که به دیدن ایشان آمده بود این بود: من در اسلام خیلی مطالعه کردم، درس‌ها دادم، ولی این را بدان که شما واجبات را انجام بده و مستحبات را کنار بگذار و فقط به مردم خدمت کن و رفع حوائج مردم را در نظر داشته باش و اگر قیامت هم از تو سؤال کردند، بگو فاضل این حرف را زده است.

شاید در کلمات امام خمینی رضوان الله تعالی علیه هم شبیه به این کلام باشد. والد ما می‌فرمودند: فکر نمی‌کنم در میان مستحبات بالاتر از خدمت به مردم چیز دیگری داشته باشیم. این بیان اولاً عظمت دین ما را می‌رساند که دین می‌گوید رفع حوائج مردم، رسیدگی به نیازها و حل گرفتاری‌های آن‌ها و برداشتن یک غم و غصه از دل یک مؤمن از صدها رکعت نماز مستحبی، رفتن به حج و زیارت اعتاب مقدسه بالاتر است. ما در این مورد روایات فراوانی داریم.

این‌ها همه فقط رشحه‌ای بسیار بسیار ناچیز از عظمت اخلاق رسول خدا(ص) است. باید بدانیم واقعاً دین اسلام به مردم خیلی بها می‌دهد و برای مردم کرامت بسیاری قائل است و ما هم باید این گونه باشیم.

یادداشت

آیت‌الله محسن فقیهی

۴ درس از بعثت پیامبر اکرم(ص)

اگر در میان حوادث و وقایعی که در طول تاریخ برای انسان‌ها پیش می‌آید، بعثت انبیا(ع) را در سرنوشت کار بشر از همه حوادث مهم‌تر و مؤثرتر بدانیم که واقعیت هم همین است، بعثت وجود گرامی پیغمبر خاتم(ص) از نظر اهمیت و تأثیر در رأس همه حوادث و واقیع بزرگ و بحثت ساز انبیاست. خداوند متعال به برکت اسلام و به برکت بعثت پیامبر خاتم(ص) و به برکت توجه به پیام‌های اجتماعی سیاسی اسلام، بشر را از رنج جهل خلاص کرد و برنامه سعادت‌بخش دینی را به او هدیه داد.

■سنت پیامبر(ص) منطبق بر ایده‌ای مهندسی شده/ سیره نبی الگویی برای امروز

آیت‌الله مهدی زمانی‌فرد با تبریک و تهنیت مبعث رسول مکرم اسلام(ص) به بهره‌های این فرصت برای امروز ما اشاره کرد و گفت: یکی از منابع مهم دسترسی به بنیان‌های دین ما سیره پیامبر اکرم(ص) است. آنچنان که در قرآن کریم در سوره احزاب اشاره شده است که شما مسلمانان باید پیامبر(ص) را به عنوان الگوی رفتاری خود قرار دهید. واکاوی سیره نبی مکرم به خصوص در مناسبت مبعث ایشان به منظور رسیدن به الگویی برای امروز مهم است. سیره نبوی در ابعاد مختلف از جمله بعد اجتماعی در شاخصه‌های مختلفی قابل تحقیق و الگوبرداری است. یکی از نکات برجسته در سیره اجتماعی ایشان مواجهه با مسائل اقتصادی و بحث ثروت‌اندوزی است. سیره شخصی ایشان در مباحث مالی اکتفا به میزانی است که به اندازه رفع نیازهای خود و خانواده‌شان باشد و مابقی اموال و مازاد آن شایسته است صرف احسان به نیازمندان و اقشار آسیب‌پذیر جامعه شود و پیامبر گرامی(ص) بارها این امر را به یاران خود توصیه می‌فرمودند، زیرا موجب تقسیم ثروت میان اقشار آسیب‌پذیر یا آسیب‌دیده و همچنین رسیدن به جامعه‌ای با رفاه نسبی برای افراد با فاصله طبقاتی اندک خواهد شد. باید توجه داشته باشیم خود حضرت نیز زندگی ساده‌ای داشتند و تنها توصیه‌کننده نبودند. زیرا تجمع ثروت برای یک نفر دارای آسیب‌های زیادی هم برای خود فرد و هم تضرری برای جامعه است. در دین اسلام ثروت و مال امانتی الهی در دست انسان است که باید به درستی از آن استفاده شود.

■عدالت تنها یک رؤیا نیست

مدرس حوزه در ادامه به اصل قرائت دیگر از سیره اجتماعی پیامبر اکرم(ص) پرداخت و افزود: در قرآن کریم یکی از اهداف اصل پیامبر اکرم(ص) اجرای عدالت و قیام به قسط و عدل است. در ابعاد مختلف زندگی مانند ابعاد حقوقی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی بایستی عدالت محقق شود، زیرا آرمان‌های بشری در سایه عدالت به حقیقت تبدیل می‌شوند. پیامبر اکرم(ص) برای رسیدن به جامعه‌ای مطلوب شاخه‌ها و رشته‌ای از اصول اجتماعی را برای مسلمانان به ارمغان آوردند. پس از مقابله با ثروت‌اندوزی و ترویج احسان، اصل مهم اجرای عدالت ما را به این امر نزدیک می‌کند. در بحث برقراری عدالت ایشان در سیره عملی خود عملکرد چشمگیری داشته‌اند و با مطالعه تاریخ به موارد زیادی از این امر برمی‌خوریم. در دوران پیامبر(ص) افراد بانفوذ برای اعمال نشدن قانون برای خود به‌شدت تلاش می‌کردند، اما پیامبر(ص) معتقد بودند همه افراد در هر درده‌ای از جامعه در برابر قانون یکسان هستند و اگر قانون فقط برای افراد ضعیف اجرا شود و برای اقشار قوی اجرا نشود آن جامعه به مرحله پاکی و درستی نمی‌رسد. همچنین عدم تبعیض در سیره عملی ایشان مشهود است. افراد چه سیاه و چه سفید با هر نژاد و جنسیت در نزد پیامبر(ص) یکسان بودند. به عنوان مثال مؤذن انتخابی ایشان، جناب بلال برده آزادشده‌ای از حبشه با رنگ پوستی متفاوت بود. افراد به ایشان وقتی برای تعویض مؤذن و موارد‌ی از این دست صحبت می‌کردند؛ پیامبر(ص) می‌فرمودند: همان طور که در قرآن کریم در آیه ۱۳ سوره حجرات آمده است: «ان اکرمکم عندالله اتقاکم» بی‌تردید گرامی‌ترین شما نزد خدا پرهیزکارترین شماست» تنها تقوا و ایمان افراد سبب برتری آن‌ها بر یکدیگر است، نه نژاد و جنسیت و رنگ پوست و بر اساس این بنای قرآنی عدالت برای همگان محقق خواهد شد.

■قدم به قدم بر اساس اصول نبی(ص) برای جامعه‌ای منسجم و اسلامی

آیت‌الله زمانی‌فرد با مطرح کردن شیوه رسول اکرم(ص) در عدالت اجتماعی با بیان کلید‌واژه روشنگر دیگری گفت: جامعه‌ای که بر اساس عدالت اداره شود دارای مردم متحد و جامعه منسجم خواهد بود، مردمی که با همدلی و یاری یکدیگر زیست مسالمت‌آمیزی دارند. با دقت در سیره عملی پیامبر(ص) مشاهده می‌کنیم زیرساخت‌های اساسی در رسیدن به انسجام چه مواردی است. مدیران و مسئولان بایستی با الگو گرفتن از دین موارد به جامعه کمک کنند. هر کدام از ما نیز در این مسیر در هر جایگاهی که هستیم باید تلاش کنیم و هر کسی به هر توانی می‌تواند قدم بزرگی برای رسیدن مردم به حق و حقوق خود بردارد. تلاش رسول خدا(ص) برای انجام این اصول به منظور رسیدن به پیوندی عمیق و استوار بود؛ چرا که جامعه‌ای که افراد از هر نظر به یکدیگر نزدیک باشند و مردم به حقوق خود دسترسی داشته باشند؛ جامعه‌ای منسجم و محکم است.

■راهورد آموزه‌های نبی(ص) به پیروزی بر دشمن می‌رسد

در ادامه استاد و پژوهشگر حوزه دین با بیان مواردی از سیره نورانی رسول گرامی اسلام(ص) مطرح کرد: نبی مکرم(ص) به انسجام میان مردم اهتمام داشتند. ایشان همواره تلاش می‌کردند مردم با یکدیگر همراه و همدل باشند. کوشش ایشان برای پیوند میان مردم یمن از میعوث شدنشان ستودنی است. رسول خدا(ص) در مکه مکرمه به مدت ۱۳ سال و در مدینه منوره ۱۰ سال با عملکرد و توصیه‌های مختلف به برابری و برادری میان مردم پرداختند. به طور مثال افرادی که پس از فتح مکه به اسلام ایمان آورده بودند را به اخوت و برادری با یکدیگر دعوت کردند و در نتیجه این توصیه بسیاری از افراد با پیمان برادری با یکدیگر انس و الفت گرفتند. ایشان مجدداً در مدینه پس از هجرت میان افرادی که از مکه به مدینه آمده بودند نیز پیمان برادری ایجاد و مهاجران و انصار را دو به دو به برادری سفارش کردند. خداوند در قرآن کریم مسلمانان را از درگیری با یکدیگر برحذر می‌دارد. ناظر بر این امر در سوره آل‌عمران آیه ۱۰۳ آمده است: واعتصموا بحبل الله جمیعا و لاتفرقوا و اذکروا نعمت‌الله علیکم اذ کنتم اعداء فالف بین قلوبکم...؛ و همگی به ریسمان الهی (قرآن و اهل بیت(ع)) چنگ زنید و پراکنده و گروه گروه نشوید و نعمت خداوند را بر خود یاد کنید. اگر گاه‌که (پیش از رسالت پیامبر و نزول قرآن) با یکدیگر دشمن بودید پس میان قلب‌های شما پیوند و الفت برقرار کرد و در نتیجه به رحمت و لطف او با یکدیگر برادر شدید...». در این آیه شریفه دو مورد بسیار مهم وجود دارد. اول این است شخصیت سول خدا(ص) و هدف ایشان معرفی شده است. این آیه شخصیت و مأموریت پیامبر(ص) را به وضوح معرفی می‌کند؛ گواهی بر اعمال امت، مبشر به بهشت و نذیر از عذاب. این عناصر هدف اصلی ایشان را در ایمان آوردن و هدایت مردم به سوی راه راستین نشان می‌دهد.

■پیامبر(ص)، شاهد امت

این کارشناس دینی توضیح می‌دهد: در این آیه، رسول خدا(ص) با ویژگی‌هایی معرفی شده است. فرمایشات ای مردم، اگر می‌خواهید بدانید پیامبر برای چه آمده و چه نقشی در جامعه دارد، این آیه ۴۵ سوره احزاب خلاصه و چکیده‌ای از این مفهوم است. یکی از این ویژگی‌ها، شهادت پیامبر(ص) است. شهادت ما به میزان نگاه چشم ماست؛ اگر چیزی را ببینیم، می‌توانیم جایی به دیدن آن شهادت دهیم؛ به بیانی شهادت ما بالعین در جانب کفار که بهتر می‌بینم این معانی را از گفتار رهبر حکیم و فرزانه انقلاب، این مفسر برجسته قرآن دامت برکاته نقل کنم. ایشان می‌فرمایند: «اشداء بر کفار، معنایش این نیست که با کفار دائم در حال جنگ‌اند. اشداء، شدت، یعنی استحکام، استواری، خورده نشدن. یک فلزی زنگ می‌زند، خورده می‌شود، پوک می‌شود، از بین می‌رود؛ یک فلز هم قرن‌های متمادی که بگذرد، دچار خوردگی و زنگ‌زدگی و پوسیدگی و پوکی نمی‌شود. اشداء یعنی این. استحکام یک وقت در میدان جنگ است، یک جور بروز می‌کند؛ یک وقت در میدان گفت‌وگو با دشمن است، یک جور بروز می‌کند. شما ببینید پیغمبر(ص) در جنگ‌های خود، آنجایی که لازم بود با طرف خود و دشمن خود حرف بزند، چه جوری حرف می‌زند. سر تا پای نقشه پیغمبر(ص) استحکام است؛ استوار؛ یک ذره خلل نیست. در جنگ احزاب پیغمبر(ص) با طرف‌های مقابل وارد گفت‌وگو شد، اما چه گفت‌وگویی! تاریخ را بخوانید. اگر جنگ است، با شدت؛ اگر گفت‌وگو است، با شدت؛ اگر تعامل است، با شدت؛ با استحکام. این معنای اشداء علی الکفار است».

گفت‌وگو

در بزرگداشت روزی که خدا برای تحقق جامعه‌ای عاری از ظلم و بی‌عدالتی، پیامبر(ص) را مبعوث کرد

رهاورد تأسی به سیره نبوی، انسجام و اقتدار ملی است

ریحانه عامل نیک| در طول تاریخ بشریت پیام‌آوران الهی با روشنگری‌های خود خلق بطلانی بر مسیر انحراف از حق و عدول از ارزش‌های انسانی کشیده‌اند. حضرت محمد مصطفی(ص) آخرین هدایتگر و پیمبر دهنده از طرف خدای مهربان برای بشر است. مبعث رسول(ص) مبنایی مجدد برای اصلاح مسیر تاریخ بود. مسیری که آمده بود تا بشر را به صلح، عدالت و رستگاری برساند. با گذشت سال‌ها از به رسالت رسیدن نبی رحمت حضرت محمد مصطفی(ص) عشق به شخص پیامبر(ص) فارغ از آثار انکارنشدنی باورهای دین مبین اسلام برای ما مسلمانانی که پیامبر را به چشم سر ندیده‌ایم؛ باقی است. با آیت‌الله مهدی زمانی‌فرد از استادان درس خارج حوزه علمیه خراسان و عضو شورای عالی حوزه علمیه خراسان درباره سبک و سیره رفتاری پیامبر(ص) در مقابله با ثروت‌اندوزی، عدالت‌محوری و پیامدهای این امر مهم که موجب رسیدن به وحدت، اقتدار و عزت ملی است به گفت‌وگو پرداخته‌ایم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

آیت‌الله مهدی زمانی‌فرد با تبریک و تهنیت مبعث رسول مکرم اسلام(ص) به بهره‌های این فرصت برای امروز ما اشاره کرد و گفت: یکی از منابع مهم دسترسی به بنیان‌های دین ما سیره پیامبر اکرم(ص) است. آنچنان که در قرآن کریم در سوره احزاب اشاره شده است که شما مسلمانان باید پیامبر(ص) را به عنوان الگوی رفتاری خود قرار دهید. واکاوی سیره نبی مکرم به خصوص در مناسبت مبعث ایشان به منظور رسیدن به الگویی برای امروز مهم است. سیره نبوی در ابعاد مختلف از جمله بعد اجتماعی در شاخصه‌های مختلفی قابل تحقیق و الگوبرداری است. یکی از نکات برجسته در سیره اجتماعی ایشان مواجهه با مسائل اقتصادی و بحث ثروت‌اندوزی است. سیره شخصی ایشان در مباحث مالی اکتفا به میزانی است که به اندازه رفع نیازهای خود و خانواده‌شان باشد و مابقی اموال و مازاد آن شایسته است صرف احسان به نیازمندان و اقشار آسیب‌پذیر جامعه شود و پیامبر گرامی(ص) بارها این امر را به یاران خود توصیه می‌فرمودند، زیرا موجب تقسیم ثروت میان اقشار آسیب‌پذیر یا آسیب‌دیده و همچنین رسیدن به جامعه‌ای با رفاه نسبی برای افراد با فاصله طبقاتی اندک خواهد شد. باید توجه داشته باشیم خود حضرت نیز زندگی ساده‌ای داشتند و تنها توصیه‌کننده نبودند. زیرا تجمع ثروت برای یک نفر دارای آسیب‌های زی